

Privacy by Design met de MORA

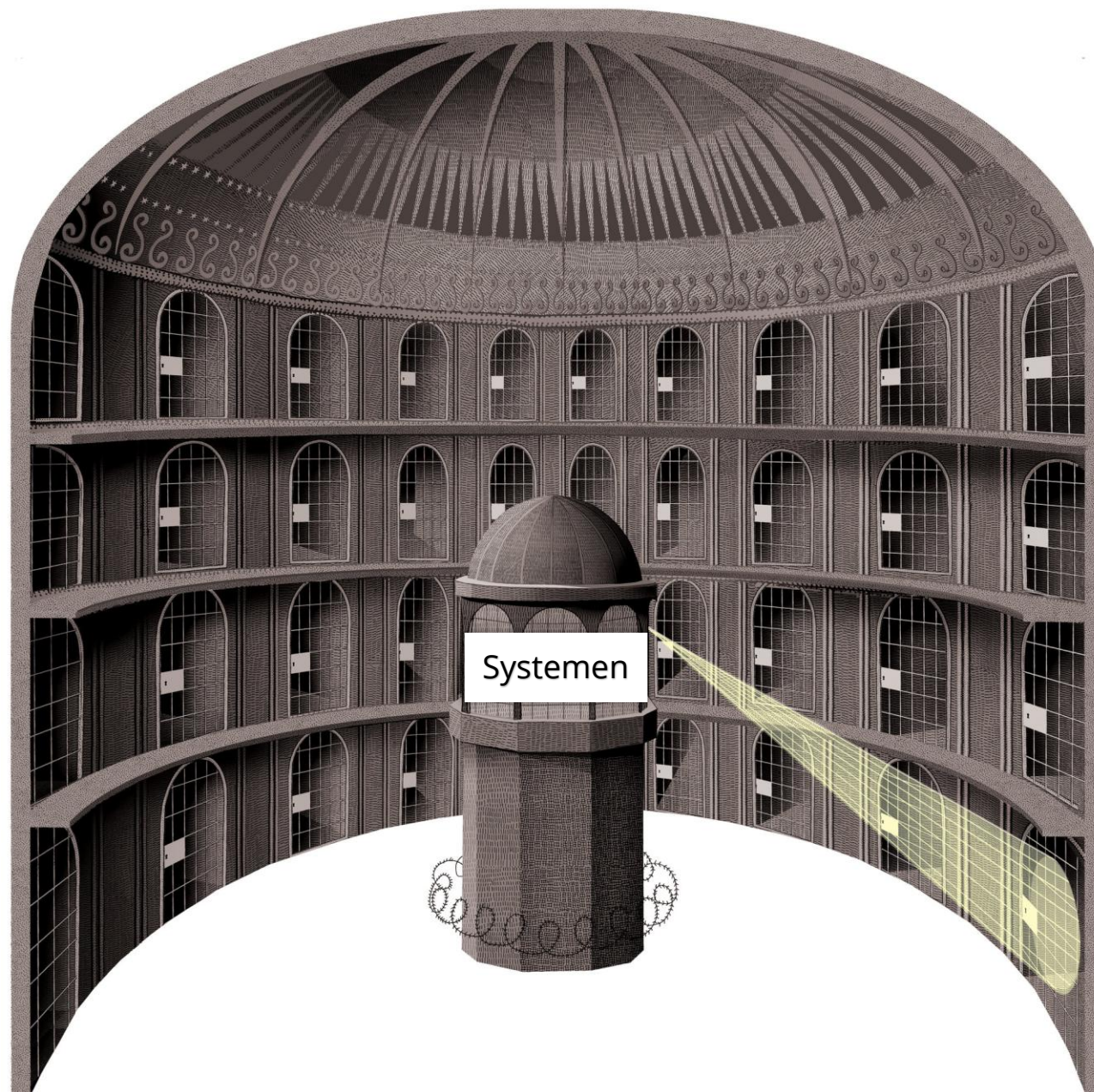
Sessie 5.03: programma **cyberveiligheid**

Informatiebeveiliging & privacy

Gebruik de MORA als krachtige referentie voor het ontwerpen van processen én de bijbehorende gegevensverwerking. Zo ontstaat een gedeeld fundament waarmee instellingen privacy by design slimmer, consistenten en toekomstbestendig kunnen inrichten.

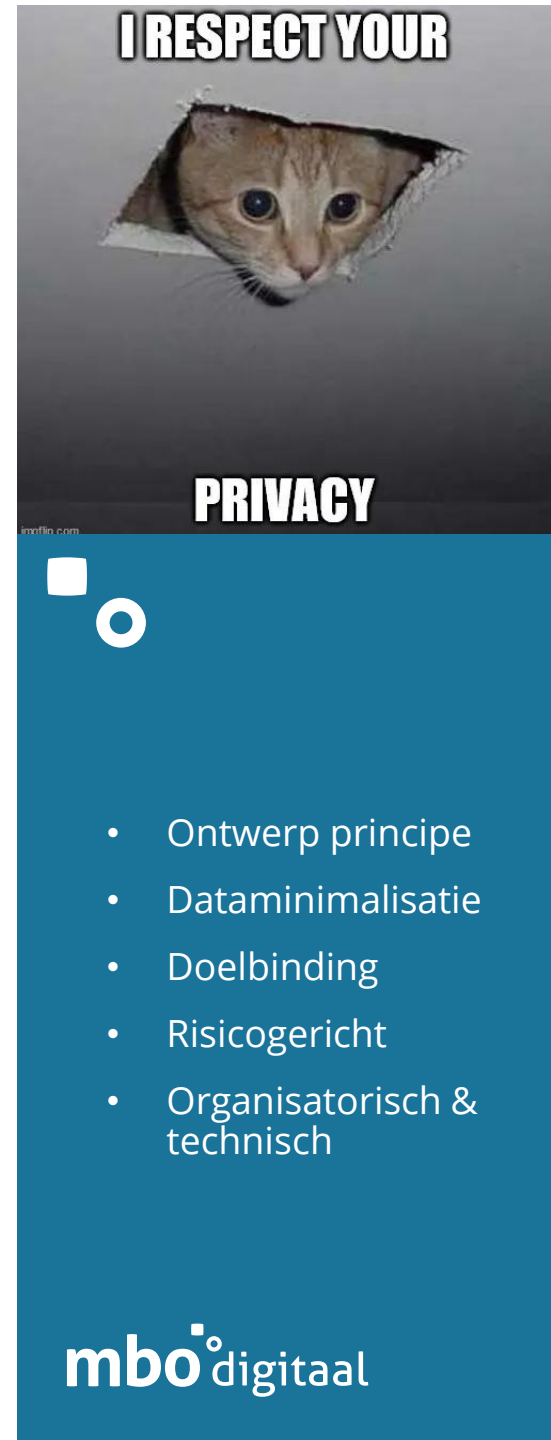
Intro programma cyberveiligheid

- Met het programma Cyberveiligheid mbo verhogen we de cyberweerbaarheid van de sector.
 - De ransomware-aanval bij ROC Mondriaan in 2021 is de aanleiding.
 - Programma loopt tot 2027
- Samen met instellingen en partners organiseert het programma activiteiten en stimuleert het samenwerking en kennisdeling binnen de volgende thema's:
 - Identificeren van dreigingen en risico's
 - Beschermen tegen cyberrisico's
 - Detecteren van onregelmatigheden
 - Reageren op incidenten
 - Herstellen van incidenten
 - Samenwerken met cloudleveranciers
- Wie zijn wij, wat doen wij en waarom is dat interessant voor jullie?

Privacy by Design (PbD)

- In artikel 25 van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) wordt gesproken over **Gegevensbescherming door ontwerp en door standaardinstellingen**
- Privacy is geen controle achteraf, maar een ontwerpvoorwaarde in organisatie en informatiesystemen

Kernpunten van artikel 25

- Verwerkingsverantwoordelijke moet bij ontwerp én uitvoering passende technische en organisatorische maatregelen nemen.
- Maatregelen moeten privacy beginselen effectief implementeren, zoals dataminimalisatie en pseudonimisering, en waarborgen inbouwen ter bescherming van rechten van betrokkenen.
- Standaardinstellingen moeten zo zijn ingericht dat alleen noodzakelijke persoonsgegevens worden verwerkt (**privacy by default**).
- Dit geldt voor hoeveelheid data, mate van verwerking, bewaartermijn en toegankelijkheid.
- Persoonsgegevens mogen niet zonder tussenkomst van de betrokkene voor een onbeperkt aantal personen toegankelijk zijn.

Het probleem

Wanneer niet duidelijk is welke gegevens minimaal noodzakelijk zijn voor het uitvoeren van het (onderwijs)proces ontstaat een situatie waarin:

- Er geen duidelijke norm is over wat proportioneel is binnen het (onderwijs)proces

En dit heeft tot het gevolg dat:

- Docenten/medewerkers daardoor zelf moeten bepalen wat relevant is en wat niet (met de beste bedoelingen)

Lopen we het risico op:

- Geen aantoonbare dataminimalisatie
- Geen onderbouwde proportionaliteit
- Geen bestuurlijke grip of verantwoording

Hoe helpt de MORA met dit probleem

- Per proces is vastgelegd welke informatie het proces ondersteunt.
- Daardoor kan per doel zichtbaar worden welke gegevens noodzakelijk zijn.
- Dus, gegevens die niet gekoppeld zijn aan doel en/ of proces horen niet verwerkt te worden!

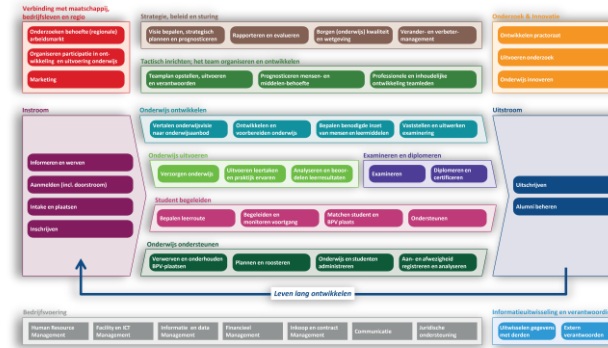

Wat is de MORA?

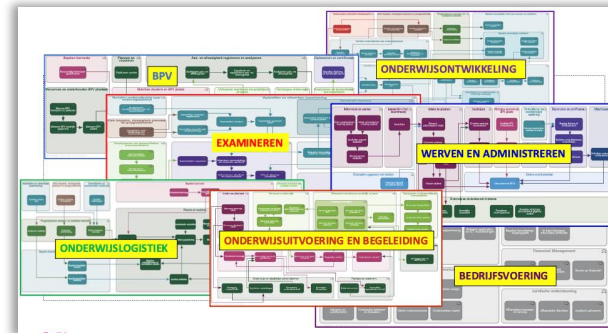

mora.mbodigitaal.nl

Hoofdprocesmodel

Procesketens

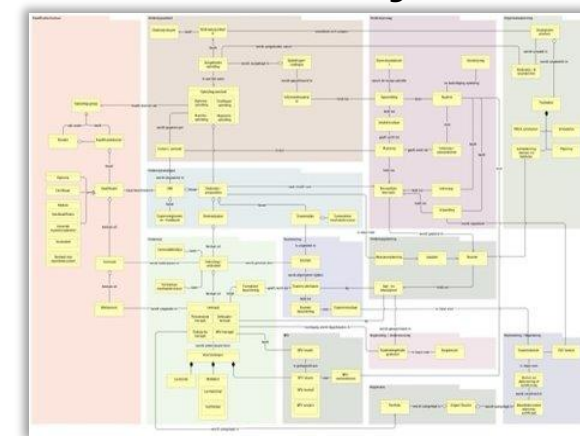

Informatie heeft nog niet genoeg aan inzichten, we moeten het hebben over gegevens!

Referentiecomponenten en applicatieservices

Informatieobjecten

Wat is een dataobject?

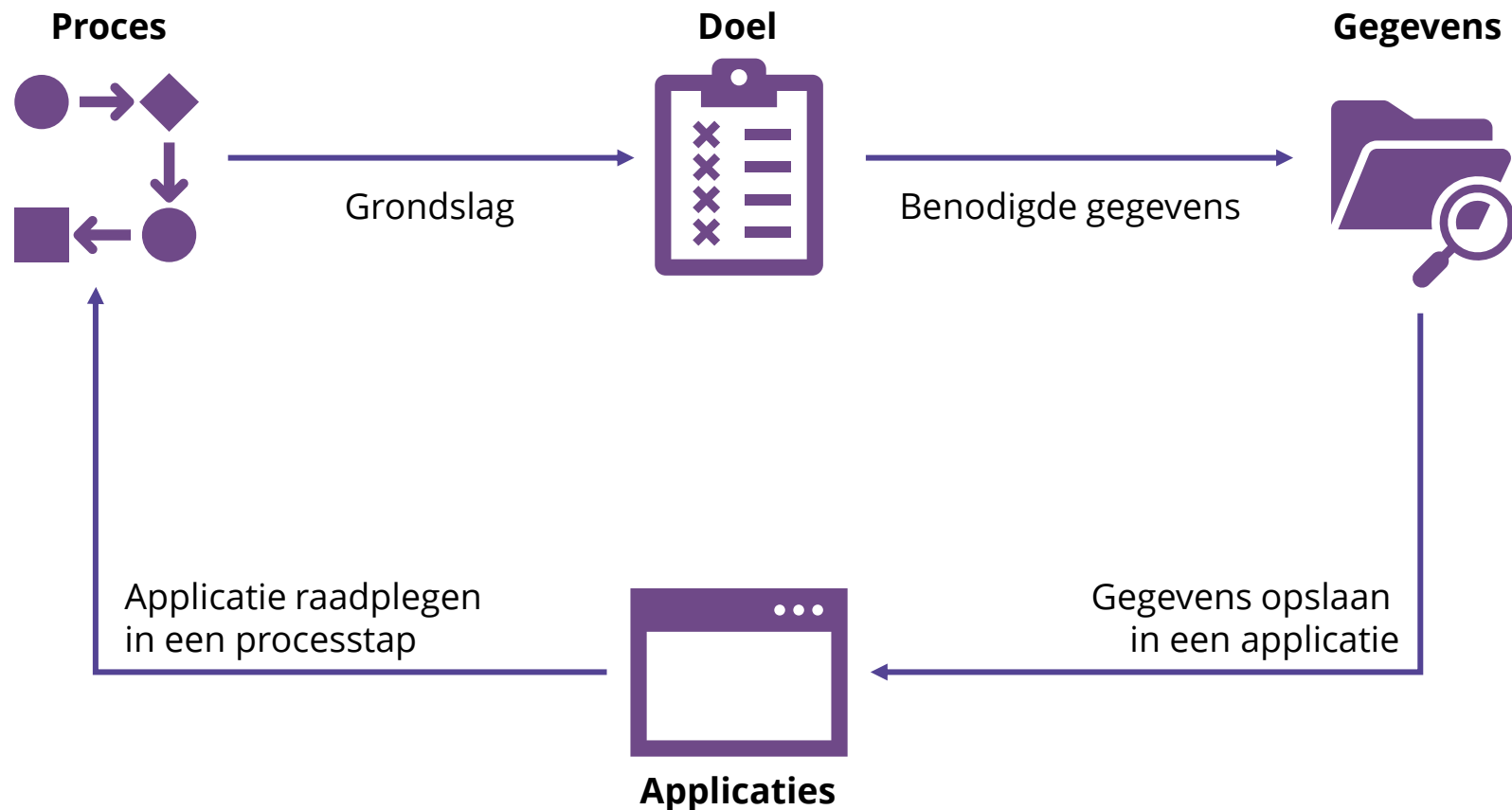
Een dataobject is een **groep gegevens die bij elkaar horen**. Een dataobject beschrijft welke gegevens er zijn, niet hoe ze technisch zijn opgeslagen.

- Informatieobject: *wat we weten*
- Dataobject: *welke gegevens dat zijn*

Hoe helpen dataobjecten ons?

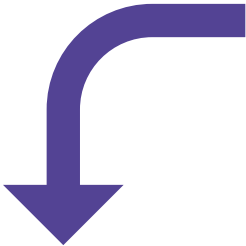
- De MORA helpt om proactief na te denken over inrichtingskeuzes.
 - Inzicht in benodigde gegevens voor het uitvoeren van een proces
 - Analyseer de MORA voor onderbouwing van proportionaliteit en dataminimalisatie.
 - Leg de link met applicaties tussen processen en gegevens.

MORA met Data

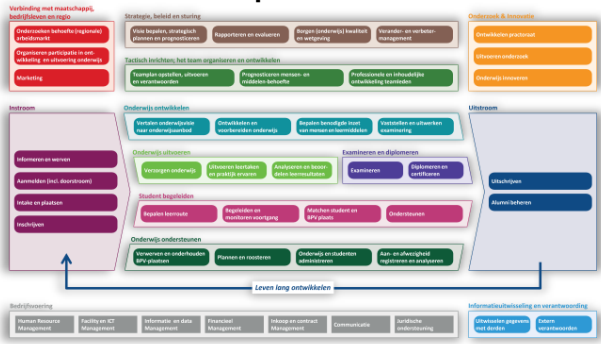
mora.mbodigitaal.nl

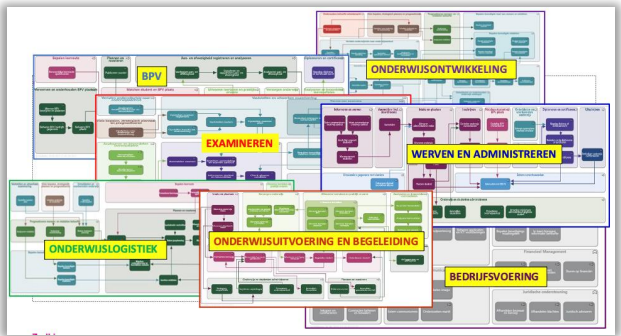
Referentiecomponenten en applicatieservices

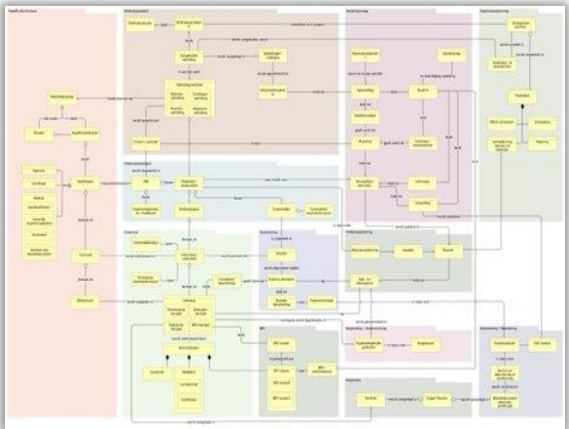
Hoofdprocesmodel

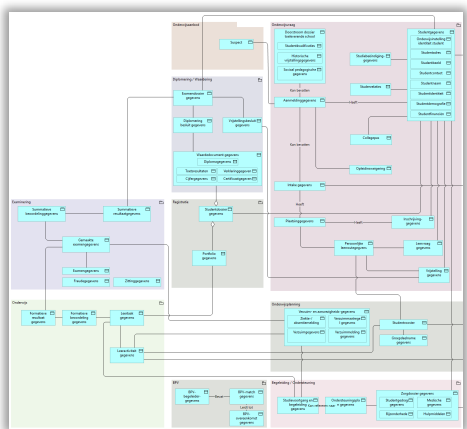
Procesketens

Informatieobjecten

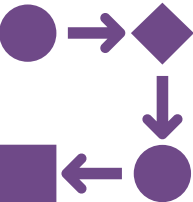

Dataobjecten

mbo^odigitaal

Proces

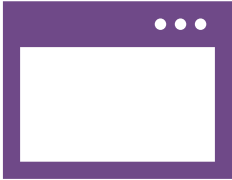
Doel

Gegevens

Applicaties

Praktijkvoorbeeld

We verschuiven de discussie van interpretatie en theorie naar noodzakelijkheid en praktijk.

We gaan als groep samen een casus doorleven om de genoemde onderwerpen tot leven te brengen.

Scenario:

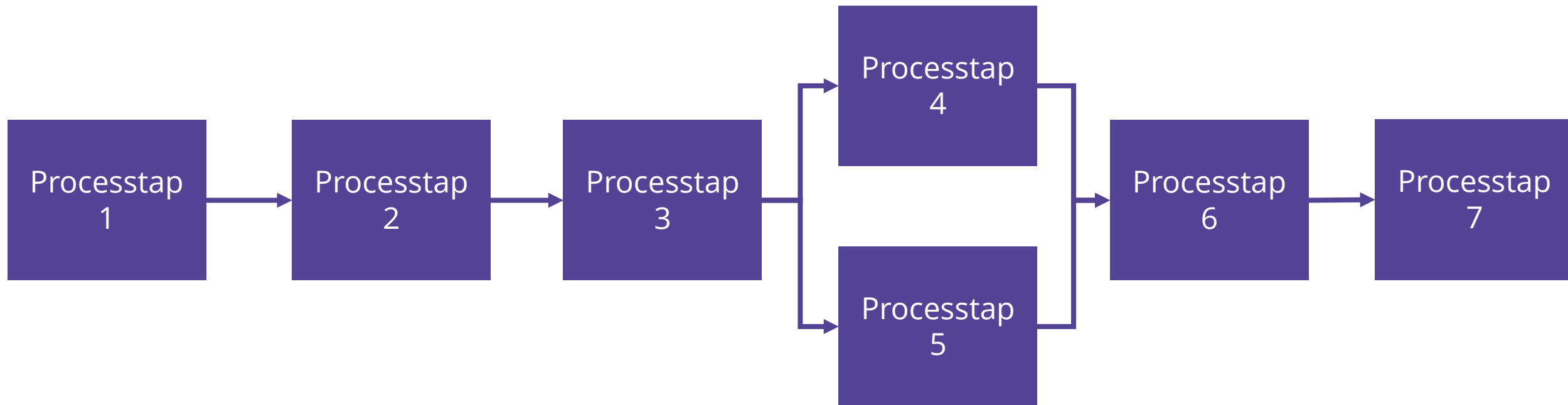
De student meldt zich aan bij een onderwijsinstelling voor een opleiding. Tijdens het intakeproces wordt gevraagd of hij behoefte heeft aan extra onderwijsondersteuning. De student geeft aan dat hij ADHD en dyslexie heeft. Normaal gesproken ondersteunen zijn ouders hem bij het plannen en studeren.

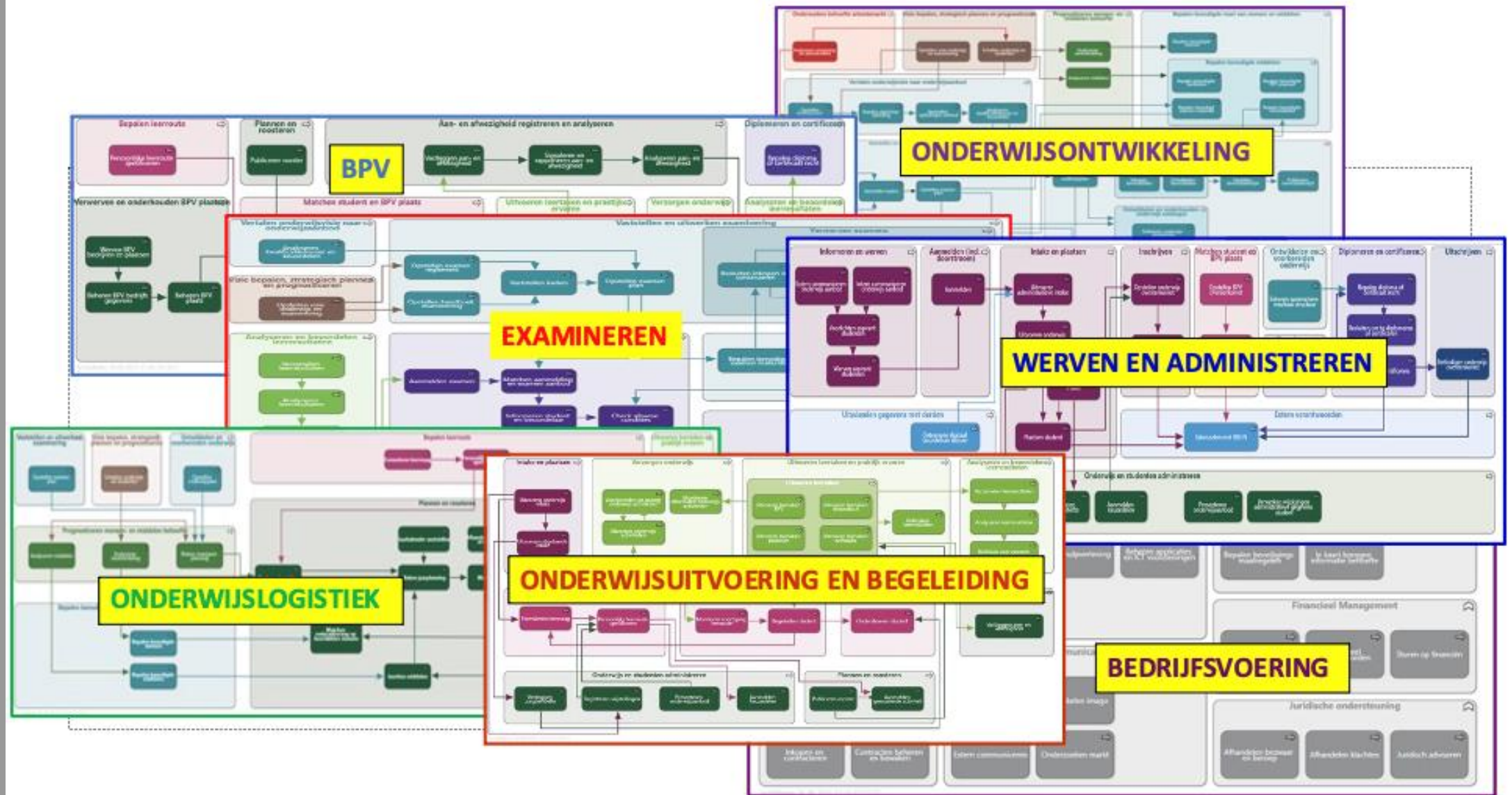
De student geeft daarnaast aan dat de thuissituatie momenteel instabiel is. Volgens hem verkeren zijn ouders in financiële problemen. Binnen het gezin is sprake van schuldenproblematiek en er loopt een traject via de schuldhulpverlening. Hierdoor ontvangt de student minder ondersteuning vanuit huis dan voorheen. Hij ervaart daarnaast stress en slaapproblemen.

Op basis van deze omstandigheden verwacht de onderwijsinstelling dat de student een verhoogd risico loopt op het ontstaan van een studieachterstand.

Welke proces kunnen we opstellen hiervoor?

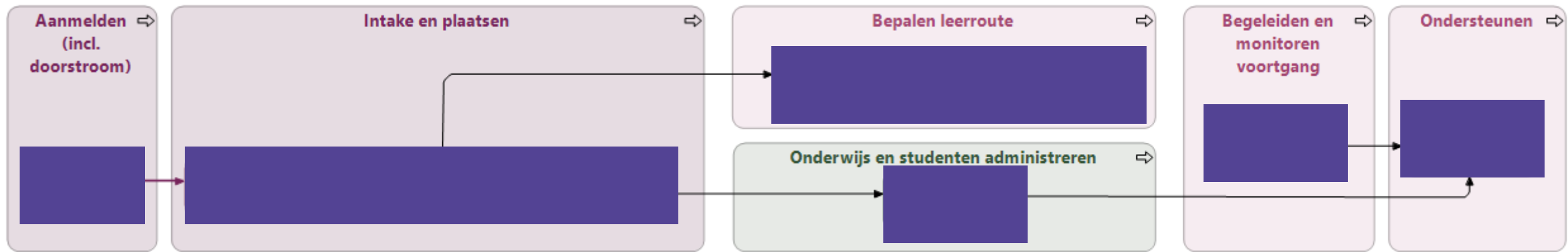
- Welk processtappen zouden jullie schetsen met elkaar om het scenario te beschrijven?
- Hoe kan de MORA hierbij helpen?

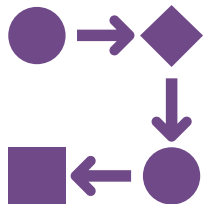

Eerst de hoofdprocessen uit de MORA

- Ga door de procesketens heen en zoek naar de relevante hoofdprocessen.
- Onderstaande de eerste countouren van procesblokken van onze casus.

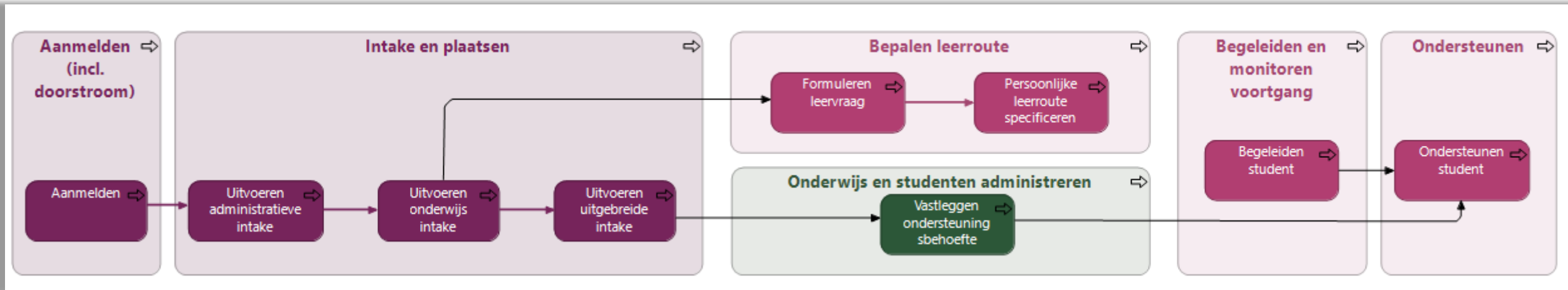

Proces

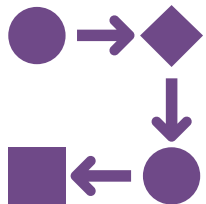

Wat als we MORA processen bij elkaar pakken

- Procesketen Werving en administratie
- Procesketen Onderwijsuitvoering en begeleiding

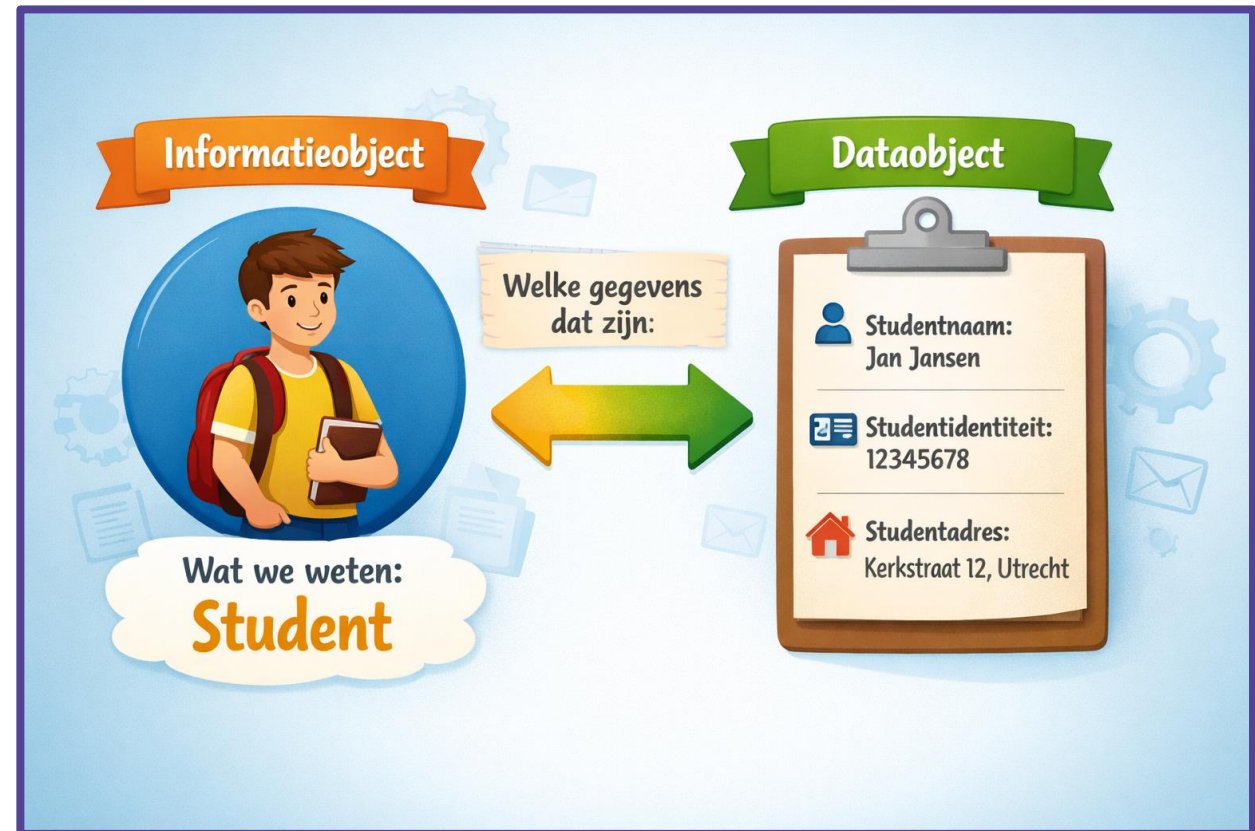
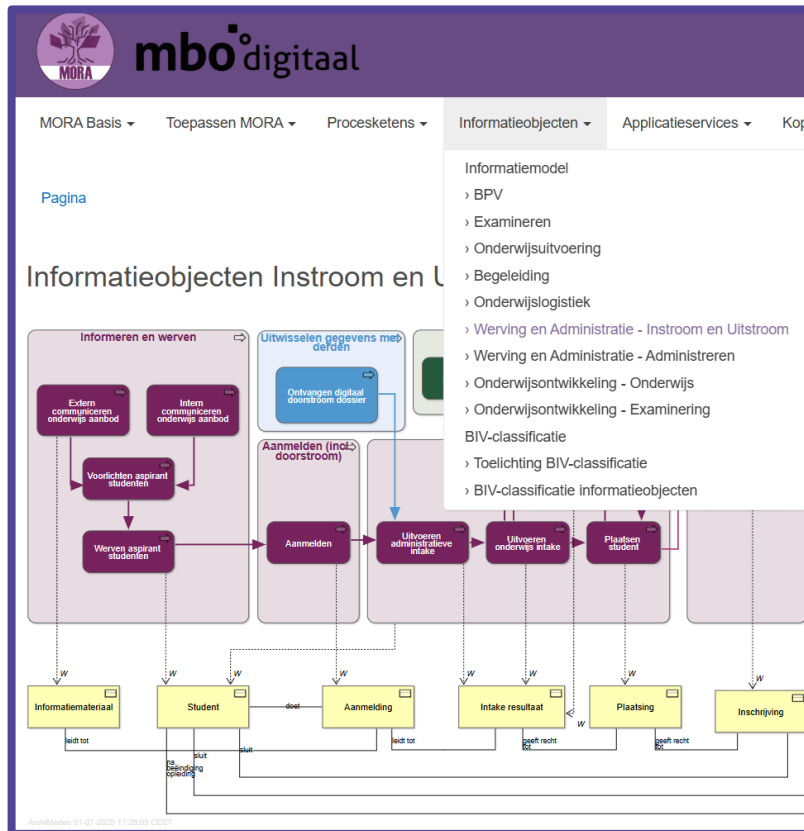

Proces

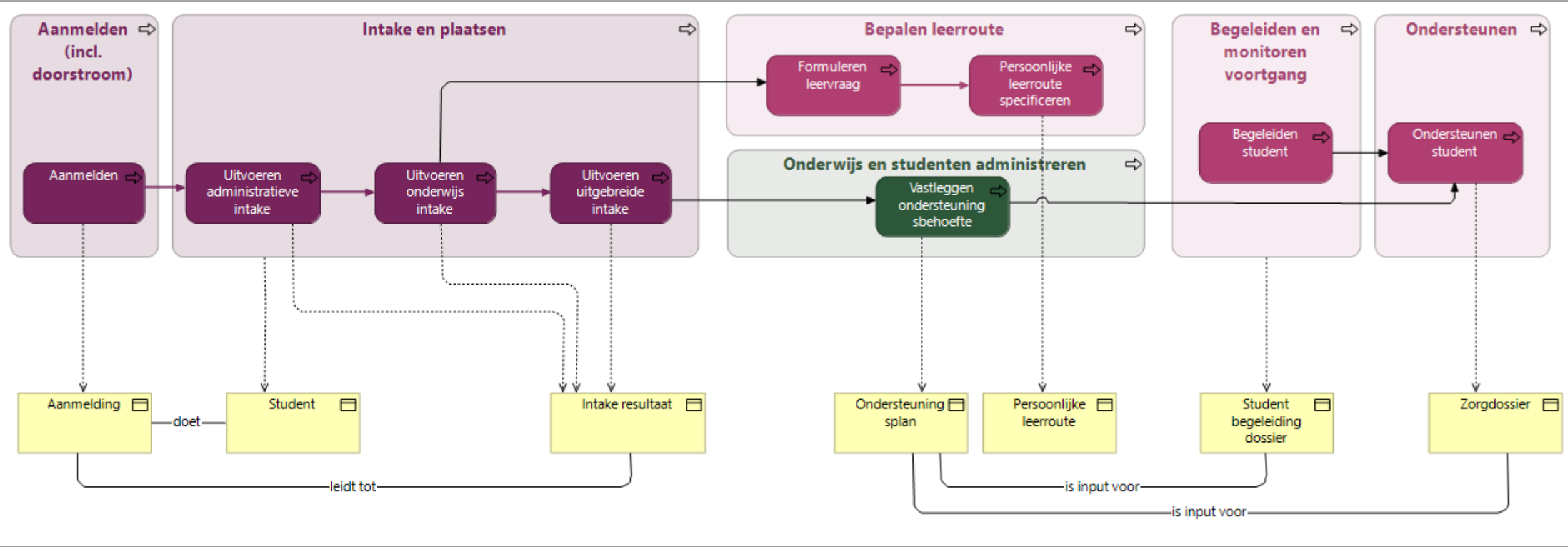

Welke informatie en gegevens horen bij dit proces?

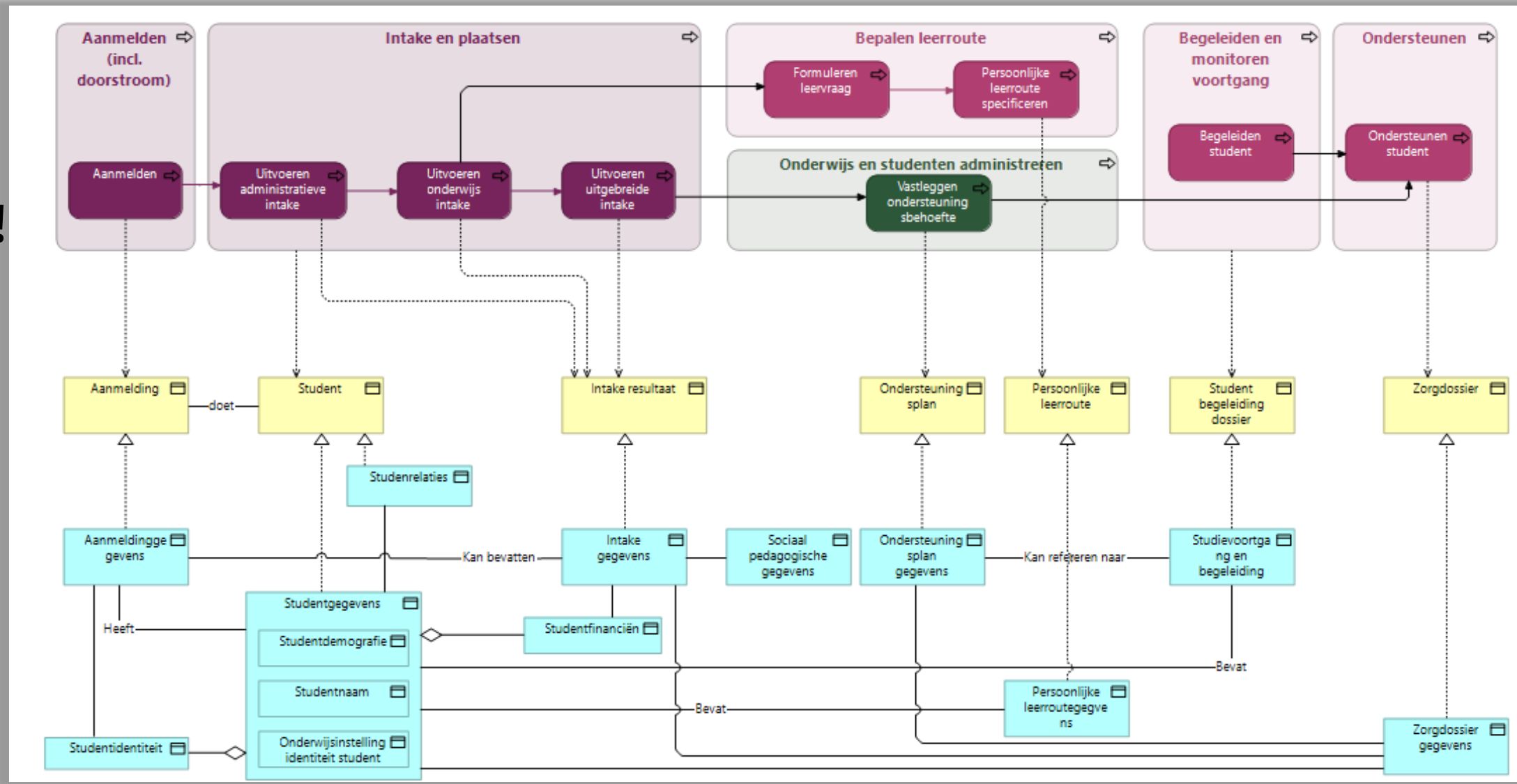
- De MORA specificeert welke informatie door processen worden gebruikt.
- Informatieobjecten Instroom en Uitstroom en Informatieobjecten Begeleiding.

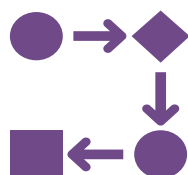
Wat als we MORA informatie objecten toevoegen

nu met
data-
objecten!

Proces

Doel

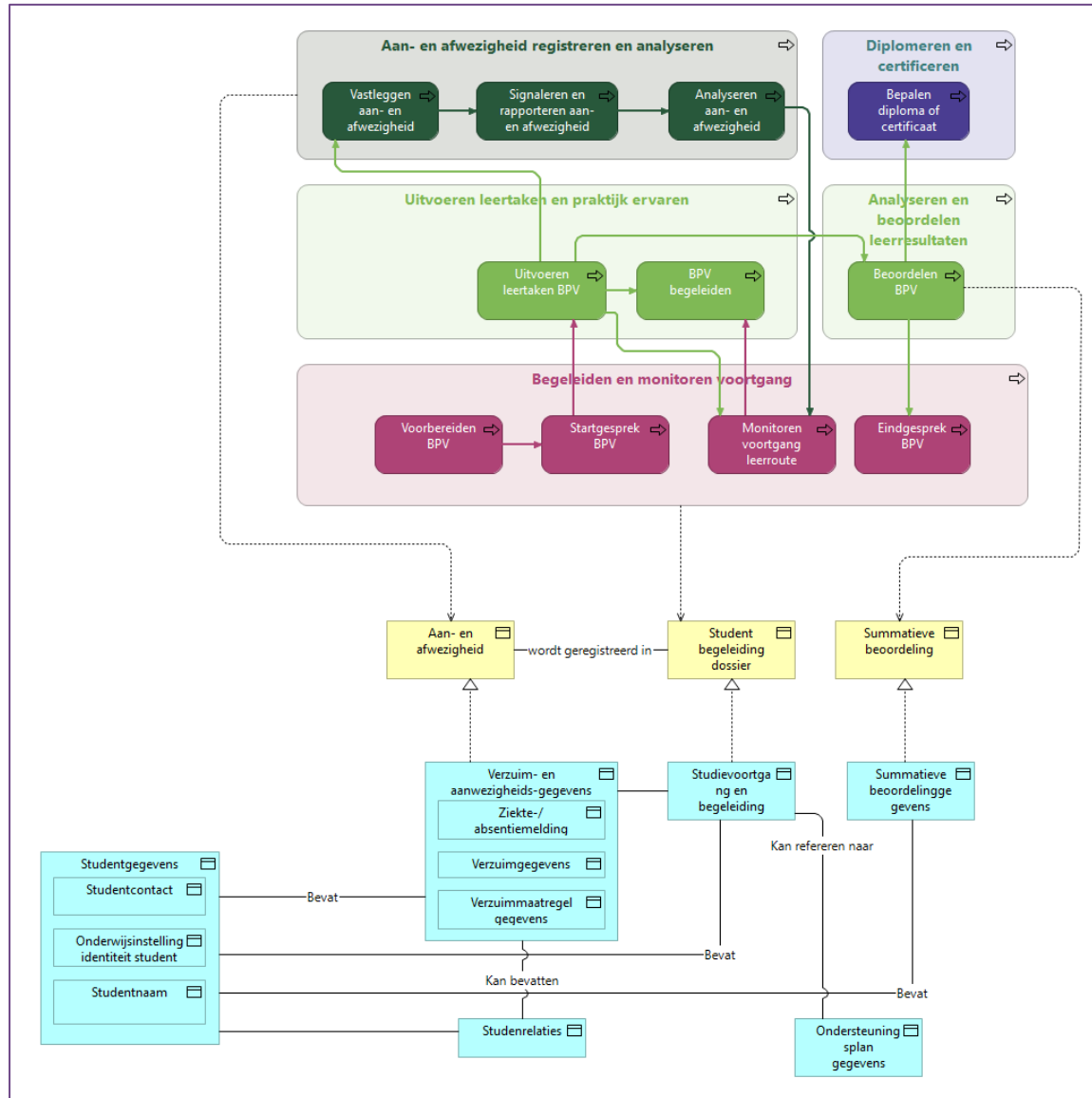
Gegevens

Grondslag

Benodigde gegevens

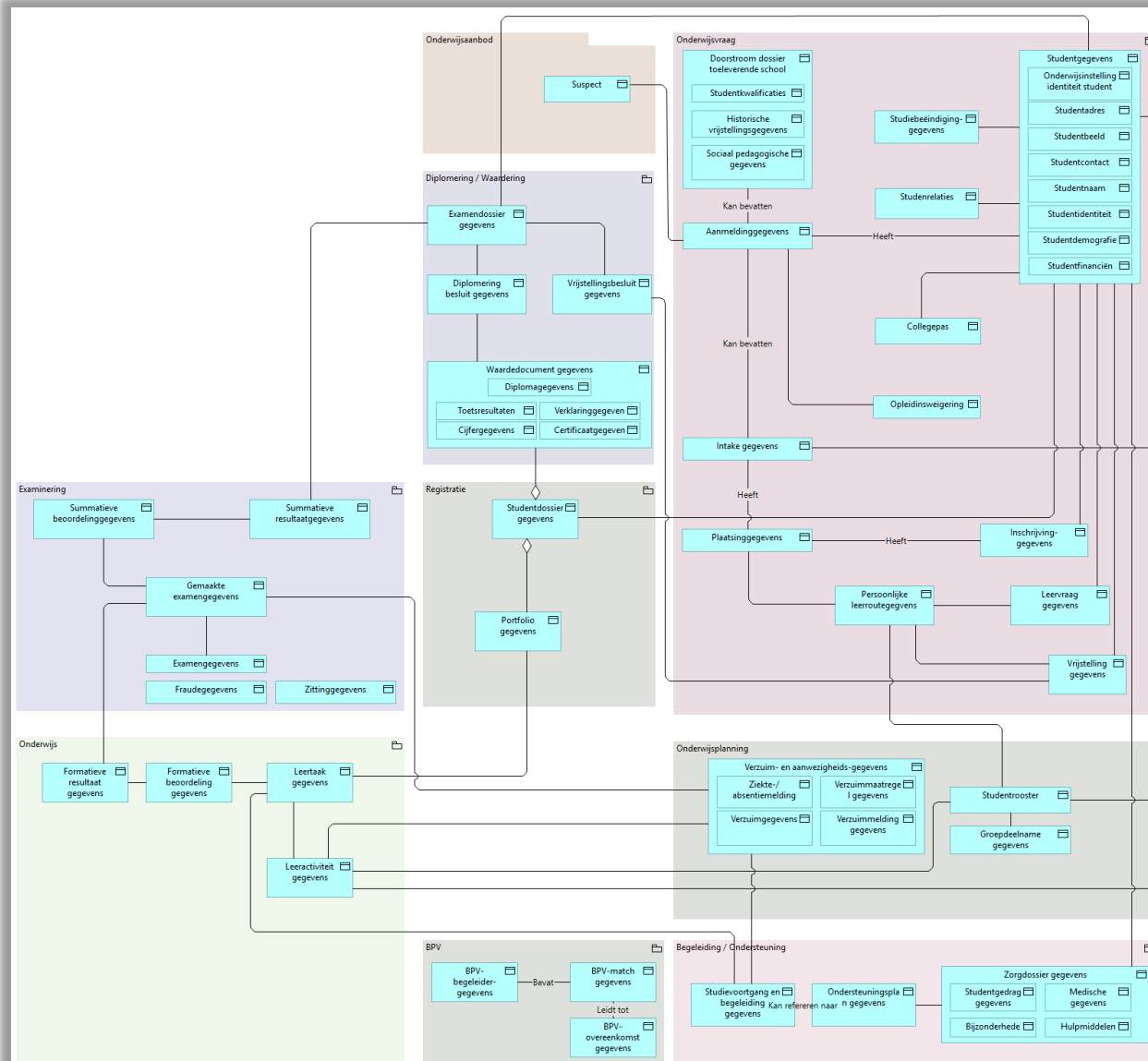
Data aan procesketen voor inzichten

Door dataobjecten te relateren aan processen krijgen we inzichten hoe de (persoons)gegevens verweven zitten in processen.

Krijg inzichten in welke gegevens van een student in welk proces worden gebruikt – met de procesbeschrijving begrijp je waarom die nodig is – en is de grondslag duidelijk!

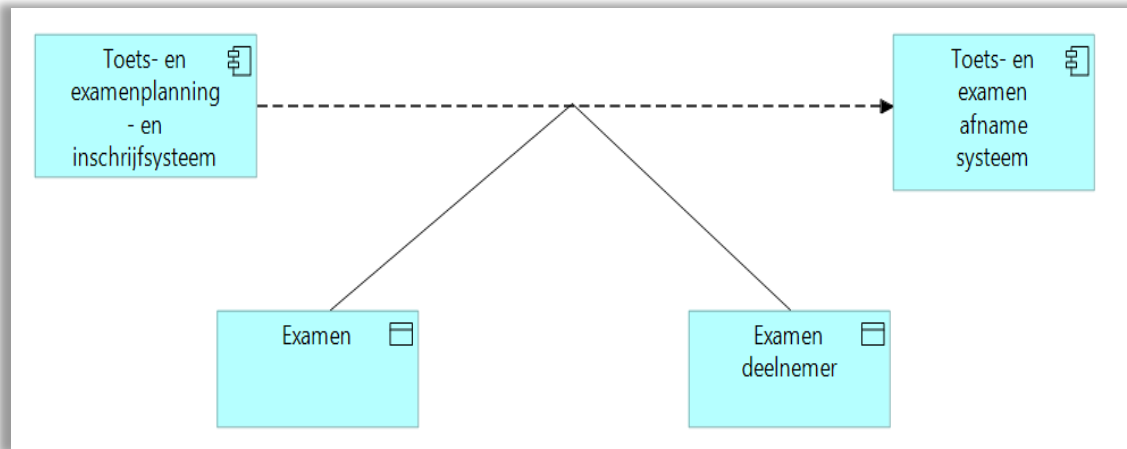
Overzicht: datamodel

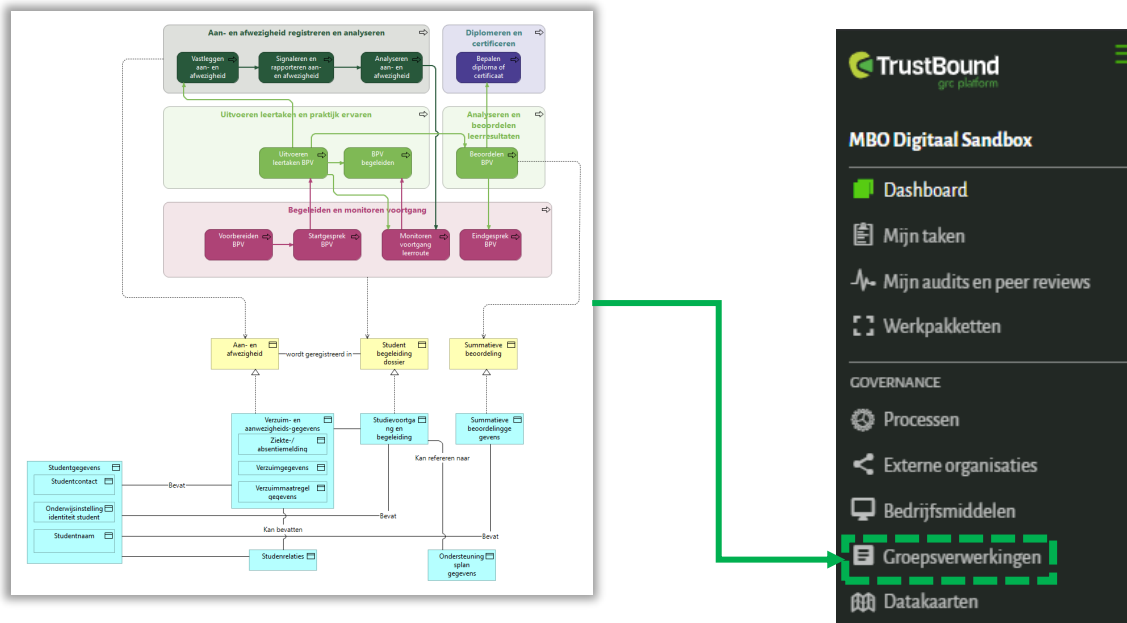
Krijg overzicht in welke (persoons)gegevens in een organisatie zitten.

Krijg een gedeeld begrip over (persoons)gegevens en gebruik het model als middel om grip te krijgen op (persoons)gegevens.

Wat kunnen we nog meer met die dataobjecten?

Dataobjecten kunnen ook worden gerelateerd aan koppelingen tussen applicaties, waardoor inzichten ontstaan in hoe gegevens zich verspreiden tussen systemen.

Gebruik de dataobjecten in de MORA om het verwerkingsregister in Trustbound up-to-date te houden.

Privacy by Design met de MORA – de conclusie

Privacy wordt een ontwerpkeuze

Door te werken vanuit proces, dataobject en noodzakelijke attributen maken we expliciet wat functioneel nodig is. Registratie wordt begrensd door structuur.

Structuur ondersteunt professioneel handelen

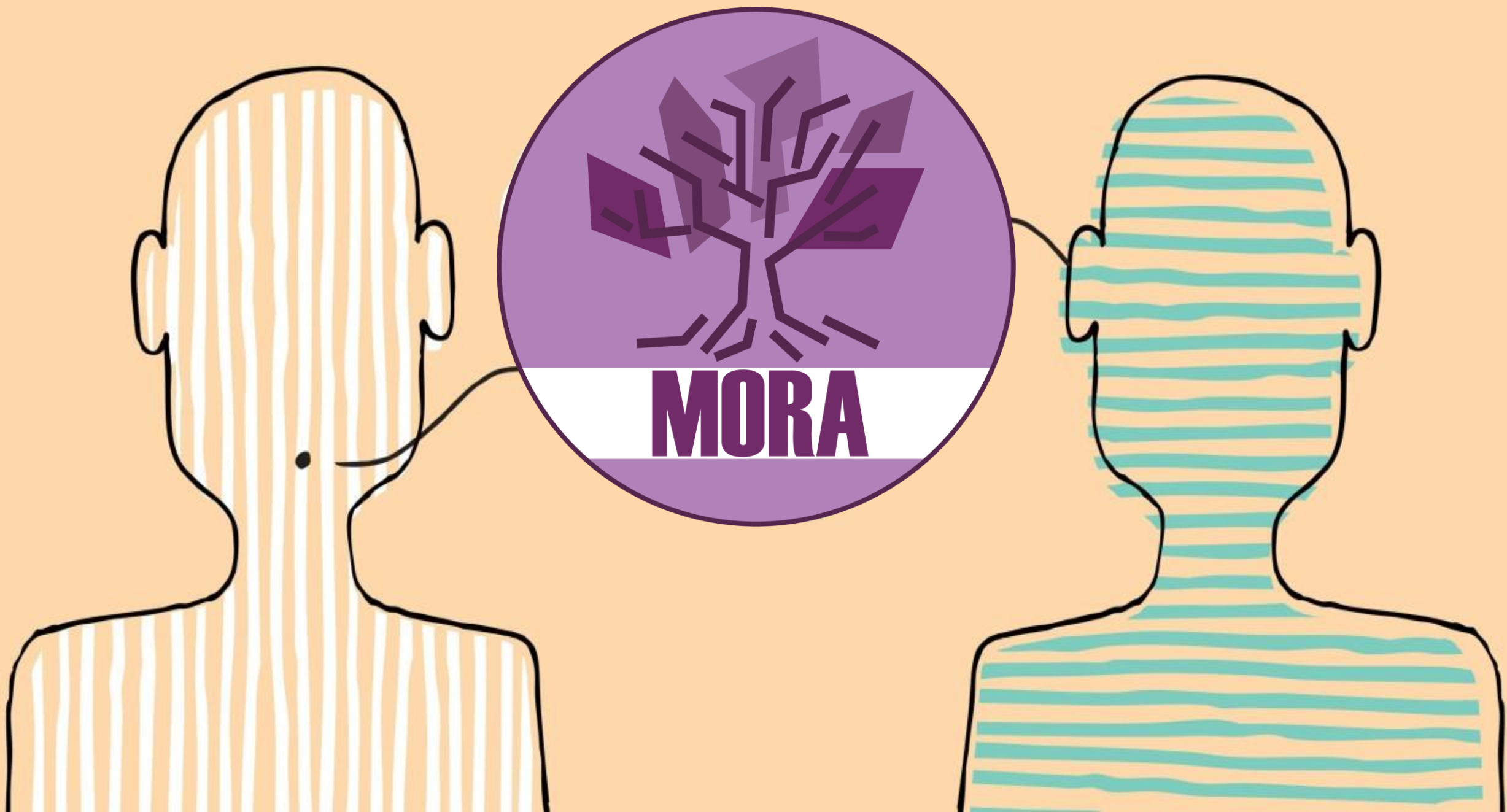
Een helder datamodel verkleint interpretatieruimte en maakt gerichte autorisatie mogelijk. Het vermindert afhankelijkheid van individuele willekeur.

De menselijke factor blijft bepalend

Architectuur vervangt geen zorgvuldigheid. Noodzakelijkheid toetsen, bewust registreren en periodiek herijken blijft nodig.

Context is belangrijk

Architectuur is niet het “ei van Columbus” of de “heilige graal”, blijf zelf nadenken en kijken naar de context van het de jouw instelling wat het beste past.

Onderzoek naar referentierollen bezig

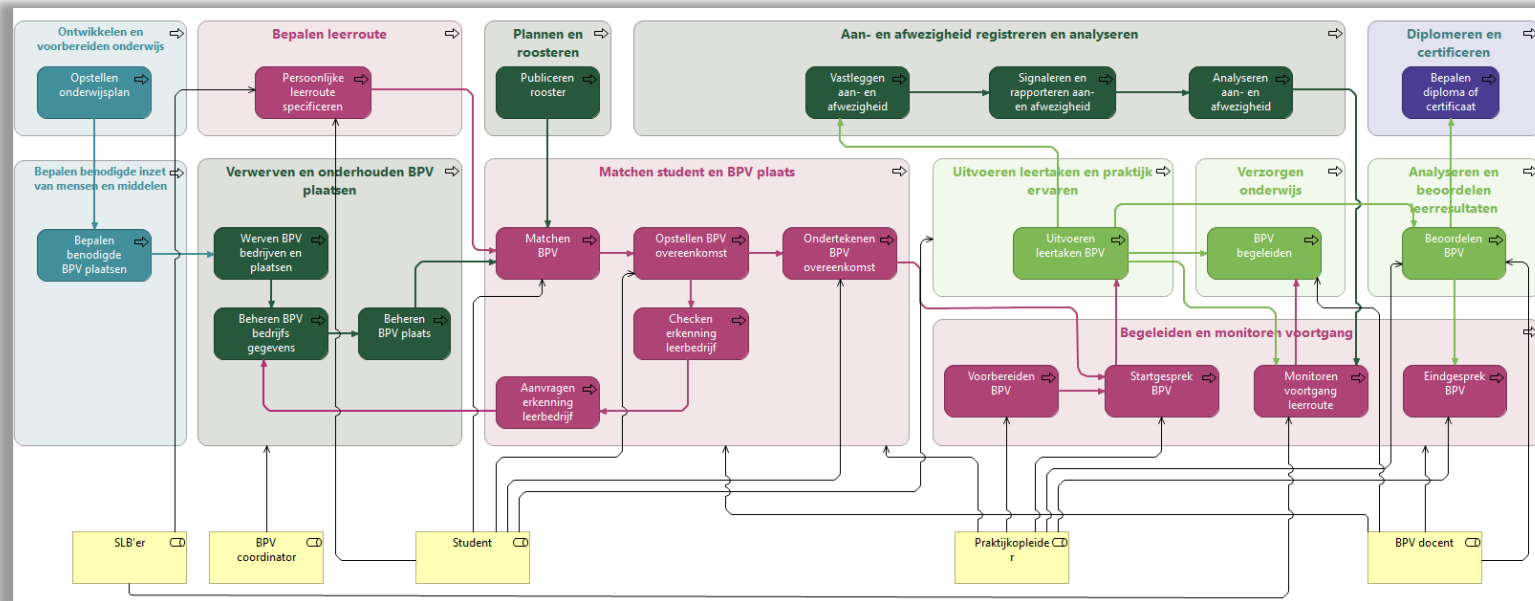
Onderzoek

- Additionele onderzoeksvraag oppakken van “Mogelijkheden van referentierollen modelleren in MORA t.b.v. **autorisatiematrix**”

Momenteel bezig met:

- MORA verrijken met rollen
- Verantwoordelijkheden expliciet maken
- Proces beschrijvingen zuiverder maken door de rollen uit de beschrijvingen te destilleren

Actor of rol	Rolcategorie	Rol in de MORA	Beschrijving
Acteur	1. Studenten & deelnemers	Student	De centrale actor die zich aanmeldt, deelneemt aan onderwijs en examens aflegt.
Rol	1. Studenten & deelnemers	Aspirant-student	Personen die zich nog oriënteren op een opleiding (bijv. tijdens open dagen).
Rol	1. Studenten & deelnemers	Kandidaat (bij examinering)	Extraneus
Rol	1. Studenten & deelnemers	Oud-student / alumnus	Een student die alleen examens doet zonder onderwijs te volgen.
Rol	1. Studenten & deelnemers	Beginnende beroepsbeoefenaar	De student in de fase vlak na het afstuderen.
Rol	2. Onderwijsinstelling & organisatie	MBO school/ instelling	De organisatie als geheel die verantwoordelijk is voor het aanbod en de uitvoering.
Rol	2. Onderwijsinstelling & organisatie	Team	Bezig met opstellen van onderwijsplannen en bepaalt jaarlijks de behoefte aan middelen.
Rol	2. Onderwijsinstelling & organisatie	Onderwijsteam	Verzorgt het onderwijs en de begeleiding op school.
Rol	3. Onderwijsrollen (school)	Afdeling	De docent of medeoverker die de student tijdens de stageperiode vanuit de instelling verantwoordelijk voor de monitoring van de voortgang en eerste aanspreekpunt voor de student is.
Rol	3. Onderwijsrollen (school)	Docent	Ondersteunt de student bij leervragen of knelpunten.
Rol	3. Onderwijsrollen (school)	BPV-docent	Steit vast of de student aan de examenroep voldoet.
Rol	3. Onderwijsrollen (school)	Praktijkbegeleider (vanuit school)	
Rol	3. Onderwijsrollen (school)	Begeleider vanuit school	
Rol	3. Onderwijsrollen (school)	Beoordelaar	

Dit kan worden gebruikt om een generiek autorisatiematrix op te stellen doordat er ook dataobjecten gelinkt zijn aan processen!

Dank voor uw aandacht!

Contactgegevens

Max m.passet@mbodigitaal.nl

Shivaye s.jagesar@mbodigitaal.nl